

STYMULOWANIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI JAKO ELEMENT POLITYKI ROZWOJU REGIONU

Tadeusz TRUSKOLASKI*

1. Wstęp

Wprowadzenie reformy administracyjnej kraju zapoczątkowało zmianę systemu rządzenia państwem. Ideą reformy było odejście od bezpośrednich form stymulowania przedsiębiorczości, a realizowanie ich w sposób pośredni. Finanse publiczne nie służą już wspieraniu i zasilaniu konkretnych przedsiębiorstw czy gałęzi gospodarki, ale są wykorzystane do zapewnienia im jak najlepszych warunków rozwoju, na zasadach równości. W związku z tym samorząd województwa skupia się na rozwijaniu zaplecza instytucjonalnego oraz infrastrukturalnego województwa. Wspiera zadania z zakresu oświaty i wychowania, ochrony zdrowia, kultury, sportu, rekreacji, jako inwestycji pośrednich mających wpływ na przyszły potencjał regionu. W sposób bezpośredni samorząd województwa stymuluje przedsiębiorczość poprzez m.in. przeciwdziałanie bezrobociu, wspieranie sektora MSP oraz rozwój zasobów ludzkich.

Według danych rejestru REGON w końcu czerwca 2000 roku w województwie podlaskim zarejestrowane były 83.932 jednostki gospodarcze. Sektor publiczny obejmował 2.651 podmiotów, a sektor prywatny 81.281. Obserwuje się systematyczne zwiększenie liczby działających podmiotów gospodarczych w sektorze prywatnym, gdzie tworzy się najwięcej nowych miejsc pracy, w tym w ramach samozatrudnienia.

Celem niniejszego opracowania jest diagnoza możliwości samorządu wojewódzkiego wspierania działań sprzyjających podejmowaniu działalności gospodarczej, określenie podstaw prawnych stymulowania przedsiębiorczości oraz przedstawienie instrumentów „pomocowych” w tym zakresie na przykładzie województwa podlaskiego.

2. Podstawy prawne stymulowania przedsiębiorczości

Ustawa o samorządzie województwa jest fundamentem, z którego samorząd województwa czerpie upoważnienie do sprawowania władzy w województwie. Ustawa daje prawo, ale i nakłada obowiązek prowadzenia przez samorząd województwa polityki rozwoju województwa, na którą składa się m.in. [7]:

* dr Tadeusz Truskolaski, Uniwersytet w Białymstoku, Wydział Ekonomiczny

1. tworzenie warunków rozwoju gospodarczego, w tym kreowanie rynku pracy;
2. utrzymanie i rozbudowa infrastruktury społecznej i technicznej o znaczeniu wojewódzkim;
3. pozyskiwanie i łączenie środków finansowych: publicznych i prywatnych, w celu realizacji zadań z zakresu użyteczności publicznej;
4. wspieranie i prowadzenie działań na rzecz podnoszenia poziomu wykształcenia obywateli;
5. racjonalne korzystanie z zasobów przyrody oraz kształtowanie środowiska naturalnego, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju;
6. wspieranie rozwoju nauki i współpracy między sferą nauki i gospodarki, popieranie postępu technologicznego oraz innowacji;
7. wspieranie rozwoju kultury oraz ochrona i racjonalne wykorzystywanie dziedzictwa kulturowego;
8. promocja walorów i możliwości rozwojowych województwa.

Ustawa z 12 maja 2000 r. definiuje zasady i formy wspierania rozwoju regionalnego oraz zasady współdziałania w tym zakresie Rady Ministrów oraz organów administracji rządowej z samorządem terytorialnym [4]. Ustawa określa, że wsparcie finansowe rozwoju regionalnego ze środków budżetu państwa może być przeznaczony w szczególności na zadania ujęte w programach i kontraktach wojewódzkich. Do zadań tych zalicza się m.in.:

1. rozwój przedsiębiorczości, zwłaszcza małych i średnich przedsiębiorstw, innowacje gospodarcze, transfer technologii;
2. restrukturyzację wybranych dziedzin usług publicznych oraz gospodarki lokalnej i regionalnej opierającą się na zasadach zrównoważonego rozwoju;
3. tworzenie nowych, stałych miejsc pracy;
4. inwestycje w zakresie infrastruktury technicznej i transportowej poprawiające warunki realizowania inwestycji gospodarczych;
5. przedsięwzięcia z zakresu edukacji, w tym edukacji dorosłych;
6. inwestycje poprawiające stan środowiska.

Ustawa o zasadach wspierania rozwoju regionalnego zobowiązała Radę Ministrów do wydania rozporządzenia w sprawie programu wsparcia. Program wsparcia określa zakres, tryb i warunki wspierania przez państwo programów wojewódzkich.

Ustawa o warunkach dopuszczalności i nadzorowaniu pomocy publicznej dla przedsiębiorców jest instrumentem centralnego wspierania przedsiębiorców [6]. Na jej mocy dopuszczalne jest wsparcie konieczne dla pobudzenia długookresowego rozwoju obszarów charakteryzujących się poziomem produktu krajowego brutto na jednego mieszkańca niższym niż 75% średniego poziomu produktu krajowego brutto na jednego mieszkańca we Wspólnotach Europejskich jako całości, mierzonego jako średnia za okres ostatnich trzech

lat. Pomoc ta jest udzielana, jeżeli stanowi zarazem element polityki regionalnej. Ustawa stanowi, że Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, określi obszary, o których mowa wyżej, maksymalne wielkości pomocy dla tych obszarów oraz szczegółowe warunki udzielania pomocy, biorąc pod uwagę poziom bezrobocia, zmiany w jego skali i strukturze, poziom produktu krajowego brutto, gęstość zaludnienia, uwarunkowania demograficzne, migrację, strukturę działalności gospodarczej, a w szczególności udział sektorów wymagających restrukturyzacji, stan infrastruktury oraz poziom inwestycji, określi także rodzaje kosztów niezbędnych do obliczania wielkości pomocy. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, może podwyższyć maksymalne wielkości pomocy, o których mowa wyżej, dla małych i średnich przedsiębiorców, odpowiednio różnicując te wielkości w zależności od obszaru, na którym pomoc jest udzielana. Dopuszczalna jest pomoc horyzontalna, wspierająca m.in. rozwój małych i średnich przedsiębiorców.

Szczegółowe zasady pomocy publicznej dla przedsiębiorców regulują rozporządzenia [2]. Maksymalna wysokość możliwej pomocy wynosi 50%. Z pomocy regionalnej na wspieranie nowych inwestycji można korzystać z tytułu:

- kosztów nabycia gruntu – maks. do 5% całkowitych kosztów inwestycji,
- nakładów na budowle i budynki – maks. do 40%,
- wyposażenia nowych obiektów – maks. do 70%.

Ich suma nie może przekroczyć 100% wartości inwestycji. Działalność gospodarcza podlegająca wsparciu powinna być prowadzona co najmniej przez pięć lat od dnia jej udzielenia. Wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy odbywa się także pod warunkiem utrzymania ich przez 5 lat. W przypadku małego i średniego przedsiębiorcy podwyższa się wysokość dopuszczalnej pomocy o 15 punktów procentowych.

Za pomoc uznaje się wsparcie przedsiębiorców publicznych przez organy udzielające dofinansowania w formie [3]:

- 1) dotacji, w tym również na pokrywanie strat wynikających z prowadzenia działalności gospodarczej,
- 2) umorzenia należności,
- 3) zrzeczenia się udziału w zyskach,
- 4) zamiany wierzytelności organu udzielającego pomocy na udziały lub akcje w spółce handlowej będącej przedsiębiorcą publicznym,
- 5) udzielania kredytów, pożyczek, gwarancji lub poręczeń przedsiębiorcom publicznym na warunkach korzystniejszych od oferowanych na rynku,
- 6) dokapitalizowania przedsiębiorcy publicznego.

Ustawa o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu [5] określa zadania państwa w zakresie łagodzenia skutków bezrobocia, zatrudnienia oraz akty-

wizacji zawodowej bezrobotnych i innych osób poszukujących pracy. Jest instrumentem stymulowania przedsiębiorczości.

Dokument rządowy „Kierunki działań rządu wobec małych i średnich przedsiębiorstw do 2002 roku” określa cele i sposoby realizacji polityki rządu wobec małych i średnich przedsiębiorstw [1]. Głównym celem polityki rządu wobec MSP do roku 2002 jest kształtowanie warunków dla tworzenia i pełnego wykorzystania potencjału rozwojowego sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Dokument formułuje również trzy cele pośrednie (częstkowe) będące rozwinięciem celu głównego:

1. Zwiększenie konkurencyjności sektora małych i średnich przedsiębiorstw.
2. Wzrost eksportu sektora małych i średnich przedsiębiorstw.
3. Wzrost nakładów inwestycyjnych w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw.

Przykładowe sposoby realizacji ww. celów to m.in.:

1. Organizowanie targów innowacji oraz konkursów na „polski produkt przyszłości” i na firmę innowacyjną, a także promowanie firm posiadających certyfikaty jakości poprzez przekazywanie informacji o nich środkom masowego przekazu, organizatorom krajowych imprez handlowych, polskim jednostkom handlu zagranicznego itp.
2. Opracowanie kodyfikacji kodeksu pracy mającej na celu ułatwienia w funkcjonowaniu MSP.
3. Nowelizację ustawy o zamówieniach publicznych w celu obniżenia wysokości wadium wnoszonego przez przedsiębiorcę przystępującego do przetargu.
4. Opracowanie strategii promocji eksportu MSP.
5. Współfinansowanie kosztów udziału MSP w programach Unii Europejskiej.

Dokument określa łącznie kilkanaście sposobów realizacji polityki rządu wobec MSP. Podaje też spodziewane terminy realizacji poszczególnych zadań.

W ramach realizacji zadań określonych w dokumencie „Kierunki działań rządu wobec małych i średnich przedsiębiorstw do 2002 roku” powstał m.in. dokument: „Wspieranie rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw ze środków Funduszu Pracy”. Dokument wymienia następujące rodzaje pomocy dla MSP:

1. Pożyczki z Funduszu Pracy;
2. Pożyczki z Funduszu Pracy udzielane w ramach „programów specjalnych”;
3. Finansowanie szkoleń pracowników, w których niezbędna będzie restrukturyzacja zatrudnienia;
4. Korzystanie z preferencyjnych linii kredytowych wspierających rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich;

5. Korzystanie z usług instytucji wspierających rozwój przedsiębiorczości.

3. Instytucjonalne uwarunkowania wspierania przedsiębiorczości przez samorząd województwa

a) Departamenty Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego

W strukturze Urzędu Marszałkowskiego wyróżnić można departamenty, które pośrednio lub bezpośrednio zajmują się tematyką przedsiębiorczości. Są to m.in. Departament Polityki Regionalnej, Departament Współpracy Gospodarczej z Zagranicą, Departament Rolnictwa Geodezji i Mienia. W Departamencie Polityki Regionalnej Referat ds. Strategii Rozwoju i Programów Wojewódzkich zajmuje się sprawami z zakresu koordynacji działań związanych z realizacją polityki rozwoju województwa; Referat Rozwoju i Promocji Gospodarczej zajmuje się m.in. sprawami z zakresu współdziałania z małymi i średnimi przedsiębiorstwami, pobudzania aktywności gospodarczej i podnoszenia poziomu konkurencyjności gospodarki województwa oraz tworzenia banku danych o terenach inwestycyjnych oraz obiektach na terenie województwa; Referat Integracji Europejskiej i Funduszy Pomocowych zajmuje się wdrażaniem funduszy pomocowych, z których to środków uruchomiono m.in. punkt konsultacyjno-doradczy dla MSP.

b) Agencje i fundacje wspierające przedsiębiorczość

Barierą w osiągnięciu sukcesu w działalności MSP są w szczególności szczupłość posiadanych środków finansowych, dostęp do nowych technologii oraz rozwój kwalifikacji pracowników. Duże znaczenie ma zatem tworzenie i funkcjonowanie instytucji świadczących wymienione wyżej usługi. Potrzeby te starają się zaspokoić działające w regionie agencje i fundacje wspierające przedsiębiorczość. Samorząd Województwa jest fundatorem Białostockiej Fundacji Kształcenia Kadr i Podlaskiej Fundacji Rozwoju Regionalnego oraz udziałowcem Agencji Rozwoju Regionalnego „ARES” SA w Suwałkach i Agencji Rozwoju Regionalnego SA w Łomży. Do celów statutowych wymienionych fundacji i agencji należą m.in. sprawy z zakresu inspirowania i popierania tworzenia małych i średnich przedsiębiorstw, kreowania przedsiębiorczości itp. I tak np. Podlaska Fundacja Rozwoju Regionalnego zaangażowana jest w szereg działań, celem których jest wypełnienie luk w istniejącej infrastrukturze wspierania biznesu. Obejmuje to m.in. następujące inicjatywy mające na celu zapewnienie MSP dostępu do wysokiej jakości usług doradczych, stworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju sektora usług doradczych dla MSP, tworzenie Centrów i Inkubatorów Przedsiębiorczości w regionie podlaskim czy ułatwienie dostępu do źródeł finansowania działalności gospodarczej. W ramach Podlaskiej Fundacji Rozwoju Regionalnego działają również: Podlaskie Centrum Euroinfo (nakierowane na bezpośrednią pomoc tylko dla przedsiębiorców), Fundusz Poręczeniowy, Fundusz Kapitałowy, Regionalne Centrum Szkoleniowe oraz Centra Przedsiębiorczości.

c) Wojewódzki Urząd Pracy

Wojewódzki Urząd Pracy jako placówka podległa władzom samorządowym realizuje następujące zadania z zakresu przedsiębiorczości za pośrednictwem Centrów Informacji i Planowania Kariery Zawodowej w Białymstoku, Łomży i Suwałkach:

- gromadzenie i udostępnianie klientom specjalistycznych poradników i publikacji dotyczących samozatrudnienia,
- udzielanie informacji na temat punktów konsultacyjno-doradczych działających na terenie województwa, które świadczą usługi firmom z sektora małych i średnich przedsiębiorstw,
- udostępnianie informacji na temat działalności instytucji wspierających małe i średnie przedsiębiorstwa,
- eksponowanie materiałów i informacji przydatnych dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą i małych firm,
- stała ekspozycja z zakresu przedsiębiorczości na bieżąco aktualizowana,
- udostępnianie informacji o kredytach na tworzenie nowych miejsc pracy na obszarach wiejskich i małych miastach, które częściowo finansowane są ze środków Funduszu Pracy,
- informowanie klientów Centrum o pożyczkach z Funduszu Pracy na działalność gospodarczą i tworzenie nowych miejsc pracy,
- organizowanie warsztatów na terenie Centrum pt. „Zostań Rockeffelem” skierowanych do wszystkich osób bezrobotnych poszukujących pracy.

4. Pośrednie sposoby wspierania przedsiębiorczości przez samorząd województwa

Dzięki nowej idei, jaka przyświeca finansom publicznym od czasu reformy administracyjnej kraju, samorząd wojewódzki wspiera i stymuluje rozwój województwa za pomocą działań pośrednich poprzez stwarzanie jak najlepszych warunków rozwoju różnych inicjatyw.

a) Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej województwa

Rozwój podstawowego zaplecza, systemu transportowego województwa, rozwój systemów zaopatrzenia w wodę oraz rozbudowywanie systemów ochrony środowiska. Wpływ na koncepcję zagospodarowania przestrzennego jest pośrednią formą stymulacji przedsiębiorczości.

Rozwój systemu transportowego województwa

Budowa nowych i modernizacja niedostosowanych dróg krajowych i wojewódzkich zapewniająca prawidłowe funkcjonowanie międzynarodowego, krajowego i regionalnego ruchu kołowego. Rozbudowa i modernizacja istniejących oraz budowa nowych miejsc obsługi podróżnych (MOP).

Rozwój systemów zaopatrzenia w wodę, odprowadzania i oczyszczania ścieków oraz usuwania i utylizacji odpadów stałych

Rozwój systemów zaopatrzenia w wodę oraz odprowadzania i oczyszczania ścieków, ukierunkowany w szczególności na zapewnienie współczesnych standardów cywilizacyjnych zamieszkiwania oraz eliminacji zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych.

Rozwój technologii informacyjnych

Do poprawy skuteczności i sprawności funkcjonowania społeczeństwa i gospodarki przyczyni się wykorzystanie technologii informacyjnych. Na technologie informacyjne składają się technologie zbierania, przesyłania, gromadzenia, przechowywania i udostępniania informacji przy pomocy nowoczesnych środków technicznych. Wsparcie innowacyjnych projektów MSP, mających na celu wykorzystanie środków technologii informacyjnych.

b) Rozbudowa i modernizacja infrastruktury społecznej województwa

Realizowane są zadania z zakresu szkolnictwa, oświaty i wychowania, a także opieki zdrowotnej rehabilitacji, wypoczynku, imprez kulturalnych i towarzyskich.

5. Bezpośrednie sposoby wspierania przedsiębiorczości przez samorząd województwa

a) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 sierpnia 2000 roku w sprawie zasad, warunków i trybu wspierania środkami budżetu państwa programów innowacyjnych przez organy samorządu województwa

W celu wdrożenia rozporządzenia w ustawie budżetowej na 2000 rok z dnia z dnia 21 stycznia 2000 r. w art. 21 ust. 1 została utworzona rezerwa celowa w kwocie 60.620 tys. zł przeznaczona na wsparcie lokalnych programów restrukturyzacyjnych.

Powyższe rozporządzenie mając na celu zmniejszenie negatywnych skutków bezrobocia wymienia m.in. świadczenie następujących usług:

1. doradztwo w zakresie prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej;
2. udzielanie jednorazowych dotacji osobom fizycznym podejmującym pozarolniczą działalność gospodarczą;
3. świadczenie usług doradczych samorządom powiatowym w zakresie przygotowania i realizacji przez te jednostki programów mających na celu ograniczenie bezrobocia i rozwój przedsiębiorczości.

Do korzystania z ww. usług uprawnieni są m.in. mali i średni przedsiębiorcy. Warunkiem jest jednak zamieszkiwanie lub prowadzenie działalności gospodarczej w gminach wiejskich, miejsko-wiejskich lub w miastach, w których liczba mieszkańców nie przekracza 15 tys.

Województwu podlaskiemu przyznano dotację w wysokości 1.794.509 zł.

Na mocy rozporządzenia realizowany był przyjęty przez samorząd województwa „Program wspierania restrukturyzacji zatrudnienia na obszarach wiej-

skich województwa podlaskiego”. Zarząd województwa przyjął do realizacji następujące rodzaje usług:

1. szkolenia mające na celu przekwalifikowanie lub naukę umiejętności poszukiwania i uzyskiwania zatrudnienia,
2. szkolenia w zakresie prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej,
3. udzielanie jednorazowych dotacji dla osób fizycznych podejmujących pozarolniczą działalność gospodarczą,
4. świadczenie usług doradczych samorządom powiatowym w zakresie przygotowania i realizacji przez te jednostki programów mających na celu ograniczenie bezrobocia i rozwój przedsiębiorczości.

Pieniądze zostały wykorzystane w roku 2001 w kwocie 1.481.709 zł. W ramach programu przeszkolono 185 osób w zakresie prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej; 256 osobom udzielono jednorazowej dotacji na podjęcie pozarolniczej działalności gospodarczej (144 osoby – dotacje dla osób spłacających pożyczki na podjęcie działalności gospodarczej, 112 osób – dotacje dla osób spłacających pożyczki na utworzenie nowych miejsc pracy); przeszkolono 151 osób w ramach świadczenia usług doradczych samorządom powiatowym w zakresie przygotowania i realizacji przez te jednostki programów mających na celu ograniczenie bezrobocia i rozwój przedsiębiorczości. Łącznie programem objęto 1089 osób.

Kolejnym programem wspierającym MSP na terenie województwa podlaskiego jest „Program wspierania restrukturyzacji zatrudnienia na obszarach wiejskich województwa podlaskiego”. Jednym z celów programu jest stworzenie oferty pomocy dla ludności wiejskiej, wsparcie procesu restrukturyzacji obszarów wiejskich, w tym restrukturyzacji zatrudnienia na wsi poprzez:

- rozwój przedsiębiorczości na terenach wiejskich;
- pobudzenie aktywności zawodowej mieszkańców wsi.

Opracowany program uwzględnia priorytety rozwoju województwa. Priorytet 6.2 Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego obejmuje edukację osób zagrożonych bezrobociem i pozostających bez pracy, a w szczególności:

- edukację mającą na celu zwiększenie szans zatrudnienia osób pozostających bez pracy;
- kształcenie osób bezrobotnych (w szczególności na terenach wiejskich) w celu przygotowania ich do tworzenia i rozwijania własnej małej przedsiębiorczości.

Usługi są realizowane w ramach zawieranych umów o ich świadczenie.

Program adresowany jest do osób, które nie są emerytami albo nie nabyły prawa do świadczeń przedemerytalnych, posiadających przynajmniej od 12 miesięcy od dnia zakwalifikowania się do korzystania z usługi miejsce zamieszkania na terenie gmin wiejskich, wiejsko-miejskich albo w miastach, których liczba mieszkańców nie przekracza piętnastu tysięcy (zgodnie z danymi opublikowa-

nymi przez Prezesa GUS na koniec poprzedniego roku budżetowego) przy czym osoby te:

1. są bezrobotne w rozumieniu przepisów ustawy albo
2. są rolnikami prowadzącymi gospodarstwo rolne o powierzchni poniżej 3 ha przeliczeniowych albo
3. prowadzą wspólne gospodarstwo domowe z osobami, o których mowa w pkt 1 i 2, a suma dochodów z ostatnich 3 miesięcy na osobę w tej rodzinie jest niższa od przeciętnego wynagrodzenia w poprzednim kwartale.

Program jest realizowany na terenie całego województwa podlaskiego. Efektywność poszczególnych usług jest mierzona przy pomocy mierników i monitoringu. Program będzie realizowany do końca czerwca 2002 roku.

Innym programem jest „*Program działań na rzecz ograniczenia bezrobocia w województwie podlaskim na lata 2000-2006*”. Oczekuje się, że partnerem realizacji programu będą m.in. samorządy lokalne. Program działań na lata 2000-2006 opiera się na węzłowych kategoriach problemowych uwzględniających założenia Unii Europejskiej w zakresie polityki zatrudnienia, jakimi są:

1. poprawa zatrudnialności poprzez rozwój zasobów ludzkich;
2. rozwój przedsiębiorczości;
3. poprawa zdolności adaptacji przedsiębiorstw i pracowników do warunków zmieniającego się rynku;
4. wzmocnienie polityki równości szans na rynku pracy.

b) Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2010

Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2010 została uchwalona przez Sejmik Województwa Podlaskiego 28 sierpnia 2000 roku. Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego określa misję rozwoju województwa, wytycza cele oraz przyporządkowuje im priorytety. Realizacja Strategii ma pozwolić na zwiększenie spójności społeczno-ekonomicznej i konkurencyjności regionu poprzez stworzenie warunków do pełniejszego wykorzystania jego potencjału. Jednym z celów strategicznych zapisanych w strategii jest m.in. tworzenie przez województwo sprzyjających warunków dla rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości.

Wspieranie przedsiębiorczości w Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego odbywa się na dwa sposoby: **pośredni** poprzez podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej województwa, poprzez budowę i modernizację infrastruktury transportowej, telekomunikacyjnej i infrastruktury technicznej oraz **bezpośredni** poprzez restrukturyzację rolnictwa i przetwórstwa, rozwój sektora turystycznego oraz tworzenie warunków dla przedsiębiorczości i innowacji. W ramach tych przedsięwzięć prowadzone są następujące działania:

- restrukturyzacja majątku produkcyjno-usługowego Skarbu Państwa i komunalnego, w szczególności zagrożonego degradacją i nieefektywnie użytkowanego, z uwzględnieniem interesów społeczno-gospodarczych województwa,

- tworzenie korzystnych i konkurencyjnych warunków infrastrukturalnych, finansowych i organizacyjnych, sprzyjających pozyskiwaniu krajowych i zagranicznych inwestorów przedsięwzięć produkcyjno-usługowych o wysokim poziomie technologii i organizacji produkcji, zwłaszcza wymagających dobrej jakości sanitarnej środowiska, zaplecza naukowo-badawczego i kadr wykwalifikowanych, powstawaniu ośrodków generowania innowacji technicznych, technologicznych i organizacyjnych – „parków przemysłowych” i „nisz innowacyjnych” na wyodrębnionych, przygotowanych infrastrukturalnie obszarach, zwłaszcza w aglomeracji białostockiej, jak też w Suwałkach i Łomży oraz rozwojowi otoczenia gospodarki i biznesu w zakresie obsługi finansowej, prawnej, projektowej, logistycznej, marketingowej itp.,
- wspieranie rozwoju wymiany handlowej i kooperacji produkcyjnej z zagranicą – zwłaszcza z Litwą, Białorusią i Rosją i krajami Unii Europejskiej,
- tworzenie warunków do modernizacji i budowy zakładów przetwórczych, powiązanych z lokalną bazą surowcową, ze wsparciem środkami zewnętrznymi. Dotyczyć to będzie w szczególności przemysłów o utrwalonych tradycjach produkcyjnych i eksportowych oraz stabilnej bazy surowcowej, takich jak: mleczarski, mięsny, cukrowniczy, piwowarski, owocowo-warzywny, tytoniowy, spirytusowy, młynarski, cukierniczy, drzewny, meblarski, materiałów budowlanych, przemysł lekki itp.,
- wspomaganie małych i średnich przedsiębiorstw poprzez: tworzenie funduszy poręczeń, dotacji, *capital-venture*, inkubatorów przedsiębiorczości itp.,
- wspieranie procesów integracyjnych podmiotów gospodarczych dla sprostanienia konkurencji krajowej i zagranicznej,
- inspirowanie działań na rzecz podnoszenia jakości produkcji oraz rozwoju marketingu krajowego i zagranicznego, w tym centrów targowo-wystawienniczych,
- rozwój zaplecza naukowo-badawczego i zacieśnienie współpracy między uczelniami i jednostkami naukowo-badawczymi a podmiotami gospodarczymi dla kreowania postępu technologicznego i organizacyjnego, poprzez tworzenie parków technologicznych i przemysłowych,
- stworzenie systemu monitoringu gospodarczego, w zakresie ofert i potrzeb administracji samorządowej oraz podmiotów.

c) Kontrakt Wojewódzki zawarty między RM a Samorządem Województwa Podlaskiego

Kontrakt Wojewódzki został zawarty 19 czerwca 2001 roku pomiędzy Radą Ministrów i Samorządem Województwa Podlaskiego. Kontrakt Wojewódzki swoje umocowanie prawne ma w ustawie o samorządzie województwa. Jest narzędziem bezpośredniego ingerowania w zjawiska występujące w województwie i kreowania rzeczywistości, w tym przedsiębiorczości.

W Kontrakcie przewidziane są konkretne rozwiązania wspierające przedsiębiorczość i zapobiegające bezrobociu, jak: tworzenie w oparciu o bogactwo przyrody naturalnej, przemysłu turystycznego dającego możliwość generowania przychodów i zatrudnienia przy jednoczesnym zachowaniu czystości i ochrony środowiska; równomiernie z turystyką rozwijanie i upowszechnianie sportu i rekreacji, przyciągające potencjalnych klientów dla różnego rodzaju usług, rzemiosła, folkloru, gastronomii itp.

Rozwój systemu transportowego województwa jest podstawowym czynnikiem wspierającym działalność gospodarczą, wobec bardzo popularnego transportu kołowego, zarówno w Polsce jak i Europie. Szybkość, z jaką produkt może dotrzeć do klienta, jest podstawowym miernikiem efektywności w tej dziedzinie. Lub inaczej liczba klientów, do których dociera produkt w ciągu godziny. Tak więc modernizacja układów drogowych w województwie w znacznym stopniu wpływa na efektywność wszelkiej działalności gospodarczej.

Rozwój systemów zaopatrzenia w wodę, odprowadzania i oczyszczania ścieków oraz usuwania i utylizacji odpadów, to podstawowe zaplecze, w które muszą być uzbrojone wszelkie inicjatywy gospodarcze na poziomie spełniającym pewne normy i wymogi.

Sposób bezpośredni polega na przeciwdziałaniu bezrobociu, rozwoju i wspieraniu MSP oraz rozwoju zasobów ludzkich. Za sumę 3 334 tys. zł przygotowano 300 praktyk zawodowych w firmach przygotowanych do szkolenia bezrobotnych, 220 praktyk zawodowych dla pracowników zagrożonych grupowymi zwolnieniami, przeszkolenie 800 pracowników z sektora MSP. Stosuje się granty inwestycyjne na wprowadzenia do Schematu Jakości (certyfikaty, normy i standardy unijne, systemy bezpieczeństwa pracy), rozwój Innowacji i Technologii Biznesu, wprowadzenie do Eksportu i Programów Promocji Eksportu, doradztwo dla małych i średnich przedsiębiorców, doradztwo dla osób chcących rozpocząć działalność oraz szkolenia dla pracowników.

Poprzez stworzenie oferty pomocy dla osób bezrobotnych i zagrożonych bezrobociem, zwiększa się możliwość nabycia odpowiedniej wiedzy i umiejętności. Zorganizowano 200 praktyk zawodowych w firmach przygotowanych do szkolenia bezrobotnych oraz 120 praktyk zawodowych dla pracowników zagrożonych grupowymi zwolnieniami.

Bardzo ważna jest stymulacyjna rola agencji rozwoju regionalnego i fundacji jako ośrodków wspomagania kadry menedżerskiej, doradztwa marketingowego i technologicznego, a także kojarzenia partnerów w kraju i za granicą. Należy dążyć do aktywnego zarządzania posiadanymi zasobami ludzkimi w celu łagodzenia skutków bezrobocia w różnych obszarach województwa, a także do stwarzania szans na przekwalifikowanie i podtrzymywanie aktywności zawodowej w bliższym lub dalszym otoczeniu.

6. Podsumowanie

Rozwój gospodarki rynkowej spowodował przeniesienie ciężaru odpowiedzialności za prowadzenie działalności gospodarczej na konkretne podmioty. To suma ich autonomicznych decyzji daje obraz gospodarki jako całości. Jednocześnie zmniejsza się udział przedsiębiorstw państwowych w tworzeniu dochodu narodowego. Wszystko to sprawia, że władze odpowiedzialne za zarządzanie regionalne nie decydują bezpośrednio o wielkości i asortymencie produkcji i usług. Tym trudniej jest dynamizować kierunki działalności zgodne z priorytetami rozwoju województwa. Przedstawione powyżej narzędzia oddziaływania na stymulowanie przedsiębiorczości nie zawsze są wystarczające, wynika to przede wszystkim z braku środków finansowych. Jednakże nabywane doświadczenia samorządu, jak też i zrozumienie roli przez nie pełnionej przez podmioty gospodarcze powinno w przyszłości zaowocować korzystnymi rozwiązaniami powodującymi podnoszenie konkurencyjności regionu.

Literatura

1. Dokument rządowy przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 11 maja 1999 roku: *Kierunki działań rządu wobec małych i średnich przedsiębiorstw do 2002 roku.*
2. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 lutego 2001 r. w sprawie pomocy regionalnej dla przedsiębiorców*, Dz.U. nr 28, poz. 306.
3. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 lutego 2001 r. w sprawie określenia przypadków, w których dofinansowanie przedsiębiorców publicznych uznane będzie za pomoc*, Dz.U. nr 28, poz. 307.
4. *Ustawa z 12 maja 2000 r. o zasadach wspierania rozwoju regionalnego*, Dz.U. Nr 48, poz. 550.
5. *Ustawa z 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu*; Dz. U. 2001 nr 6, poz. 56.
6. *Ustawa z 30 czerwca 2000 r. o warunkach dopuszczalności i nadzorowaniu pomocy publicznej dla przedsiębiorców*, Dz.U. nr 60, poz. 704.
7. *Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa*, Dz.U. Nr 91, poz. 576.